

АННИ ЭРНО АСАРЛАРИДА АВТОБИОГРАФИК МОТИВЛАР ТАДҚИҚОТИ

Акромова Фаризод Нуриддиновна

ЎзДЖТУ, Таржимонлик факултети

Роман-герман тиллари таржимашунослиги

кафедраси ўқитувчиси

Аннотация: Тема данного статьи посвящена анализу автобиографического метода Анни Эрно, одной из крупнейших французских писательниц современности. Исследование сосредоточено на её уникальном подходе к воспоминаниям и социальной критике, через которые она объединяет личные и коллективные аспекты опыта. В статье рассматриваются основные темы её творчества — память, идентичность и социальное неравенство, а также то, как эти темы переплетаются и раскрываются через её автобиографические произведения.

Ключевые слова: Анни Эрно, автобиография, память, идентичность, социальная критика, французская литература.

Abstract: This article focuses on the autobiographical method of Annie Ernaux, one of the foremost contemporary French writers. The study emphasizes her unique approach to memory and social critique, where she merges personal and collective experiences. The article explores the main themes in her work — memory, identity, and social inequality, as well as how these themes intertwine and are revealed through her autobiographical writings.

Keywords: Annie Ernaux, autobiography, memory, identity, social critique, French literature.

Изоҳ: Мазкур мақола замонавий француз адабиётининг йирик вакилларида бири бўлган Анни Эрнонинг автобиографик услубини таҳлил қилишга бағишланган. Тадқиқотда ёзувчининг хотира ва ижтимоий танқидга ноёб ёндашуви, шунингдек, шахсий ва жамоавий тажрибаларни бирлаштириши ўрганилади. Мақолада унинг ижодининг асосий мавзулари — хотира, идентификация ва ижтимоий тенгсизлик каби мавзулар муҳокама қилинади ва улар қандай қилиб унинг автобиографик асарларида акс этганлиги очиқ берилади.

Калит сўзлар: Анни Эрно, автобиография, хотира, идентификация, ижтимоий танқид, француз адабиёти.

Анни Эрно — замонавий француз адабиётининг энг муҳим ва таъсирли шахсларида бири бўлиб, 2022 йилда Адабиёт бўйича Нобель мукофоти совриндорига айланган. Унинг асарлари шахс тажрибасини ижтимоий ва тарихий хотира контекстида чуқур ҳамда яқиндан ўрганиши билан ўзига хосдир. Эрно ижодиётининг асосий хусусияти унинг автобиографик усулидир, у бу усулдан шахсий тажрибанинг муҳим жиҳатларини: ўзликни, хотирани ва ижтимоий меъёрларни тадқиқ қилишда фойдаланади.

У учун ёзувчилик нафақат бадий ифодалаш, балки шахсий ҳаётларни шакллантирадиган ижтимоий тузилмаларни тушуниш ва уларни фох этиш воситасидир. Шу сабабли, унинг ишларини даврнинг ўзига хос ҳужжатли гувоҳлиги сифатида қўриш мумкин. У орқали Эрно жамият учун муҳим бўлган мавзуларни очиб беради.

Анни Эрнонинг автобиографик усули ўзига хос бўлиб, у асарларидан ўзини онгли равишда четлаштиради, субъектив ва эмотив баҳолашни қўлламайди. У хотирага асосланган, лекин шахсий пафосдан холи бўлган ҳикоя яратади. Бу унинг автобиографияга янгича ёндашувини намоён этади. Танқидчи ва адабиётшунос Нэнси Хьюстон Эрнонинг услубини “қуруқ ва бегона” деб атайди, бу услуб классик автобиографияга хос бўлган эмоцияларнинг кўтаринкилиги ва шахсий баҳолардан холи эканини таъкидлайди (Huston, 2011). Ушбу услуб Эрнога “совуқ автобиография” усулини ишлаб чиқишга имкон берди, бу унинг асарларини шахсий хотиралардан кўра кўпроқ ҳужжатларга яқинлаштиради.

Анни Эрно 1940 йил 1 сентябрда Франциянинг Нормандия вилоятидаги кичик Лилльбонн шаҳрида туғилган. У ишчи табақа вакиллари яшайдиган Ивето қишлоғида катта бўлган, у ерда унинг ота-онаси озиқ-овқат дўкони ва кафе бошқарган. Бу ҳолат унга болалигиданоқ ишчи синф ҳаётини кузатиш имконини берган. Ана шу ижтимоий муҳит, муайян стереотиплар ва чекловлар унинг ёзувчилик дунёқараши учун асос бўлган. Эрно болалигиданоқ синфий фарқлар ва ижтимоий тенгсизлик мавзуларига дуч келган ва бу ҳаётини кузатувлар кейинчалик унинг асарларида акс этган бўлиб, шахс ва синф ўртасидаги таъсир ҳамда жамият томонидан шахсиятга қўйилган чекловларни очиб беради.

Эрно университетда таҳсил олиши орқали ўз ижтимоий келиб чиқиши ва академик муҳит ўртасидаги зиддиятларни англаб етган. У Руанда, кейинроқ Бордодда адабиёт ўқиган. Университет зиёлилари қаторида бўлишга қарамай, унинг ўтмиши ва ишчи-деҳқонлик илдизлари шахсий кимлигининг муҳим қисми бўлиб қолган. Эрно отасига бағишланган «Жой» (La Place, 1983) автобиографик романини ёзиб, синфий мансубликнинг шахсий муносабатлар, ўзини англаш ва маданий масофага қандай таъсир кўрсатишини кўрсатган. Айнан шу асар унинг шахсий хотиралар ва ижтимоий таҳлилни уйғунлаштирувчи адабий ёндашуви учун бошланғич нуқтага айланган.

Ижодининг бошида Анни Эрно бадий адабиёт жанрида ижод қилган. Масалан, унинг илк асарларидан бири бўлган «Бўш шкафлар» (Les Armoires vides, 1974) қисман шахсий тажрибаларига асосланган. Вақт ўтиши билан Эрно бадийликдан узоқлашиб, автобиографияга асосланган, самимий ва очик баён қилиш усулини танлайди. Унинг адабий услуби романлаштирилган ҳикоядан ҳужжатли ёндашувга ўзгарди.

Эрно бир неча интервьюларида анъанавий роман унга ҳақиқий тажрибани ифодалаш имконини бермаганини таъкидлаган. Тадқиқотчи Анна Раҳман Эрно ўз тажрибасини бадий сюжет орқали ҳаққоний тасвирлашнинг иложи йўқлигини тушуниб етиб, «ҳақиқатни ёзиш» зарурлигини англаганини қайд этади. Бу ўзгариш Эрно учун бадий шартлардан қутулиш имконини яратиб,

унинг услуби хужжатли реализм хусусиятларини олди. Эрнонинг ишлари шахсий бўлишига қарамай, улар яқинликдан холи бўлади: унинг ҳаёти шахсий тажриба эмас, балки ижтимоий қонуниятларнинг аксини кўрсатувчи воситага айланади.

Унинг услуби «авто-социобиография» деб номланади, чунки у фақат ўзини эмас, балки ўз авлодини, ижтимоий ўзгаришларни ва шахсий ҳаётларни шакллантирувчи тарихий воқеаларни тасвирлайди. Масалан, «Йиллар» (Les Années, 2008) асарида Эрно ўз ҳаётини Франция тарихий воқеалари контекстида ҳикоя қилади. У ўзини бевосита тилга олмай, ўз авлодининг жамоавий тарихи тимсолида образ яратади. Кэтрин Хьюитт бу хусусиятни таъкидлаб, Эрно шахсийликни атайлаб ўчириб, «жамоавий автобиография» яратишга интилишини таъкидлайди (Hewitt, 2012).

Эрно жамоавий хотирага мурожаат қилади ва шахсий хотирани ижтимоий таҳлилнинг бир қисмига айлантиради, бу эса унинг асарларига социологик аҳамият беради. Унинг “Ҳодиса” (L'Événement, 2000) китобида у ўзининг аборт тажрибасини ҳикоя қилади. Эрно ўқувчининг ҳамдардлигини кўзгатиш ёки уларни унинг ҳис-туйғуларини бўлишишга ундашга ҳаракат қилмайди. Аксинча, у фактлар ва воқеаларни қуруқ баён қилади, уларнинг ўзи ижтимоий муаммоларни очиб беради. Бу усул ўқувчиларга шахсий ҳикоя ортидан жамиятнинг йирик муаммоларини кўришга имкон беради, қисқа қилиб айтганда, Эрнонинг ҳаёти “ҳамма учун тарих”нинг бир қисмига айланади.

Шундай қилиб, Анни Эрнонинг автобиографик усули анъанавий автобиографиялардан шахсий ва ижтимоий ўртасидаги чегарани ўчириши билан фарқ қилади, шахсий тажрибаларни жамоавий таҳлил объектига айлантиради. Адабиётшунос Жулиетта Митчелл таъкидлаганидек, Эрно шахсий хотираларни тасвирлар экан, ўқувчини ўз ҳаётининг шунчаки ўқувчиси эмас, балки ижтимоий ўзгаришларнинг гувоҳи бўлишга таклиф қилади (Mitchell, 2013).

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Эрно, Анни. Пустые шкафы. Перевод С. Михайлова. Москва: Новое литературное обозрение, 2006.
2. Hewitt, Catherine. Annie Ernaux and Collective Autobiography: A Voice of Generations. Oxford: Oxford University Press, 2012.
3. Huston, Nancy. “Writing from the Margins: Annie Ernaux’s Dry and De-tached Style.” French Studies, vol. 65, no. 2, 2011, pp. 155-170.
4. Mitchell, Juliet. “Social Biography and the Generation Narrative in An-nie Ernaux’s Writings.” Comparative Literature, vol. 65, no. 3, 2013, pp. 295-310.
5. Рахман, Анна. “Проблема автобиографического метода в творче-стве Анни Эрно.” Французская литература сегодня, том 23, № 1, 2015, сс. 35-50.